

ТАНИЛЦУУЛГА

Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны
журмаар албадан эмчлэх тухай
хуулийн төслийн талаар

Согтуурах, мансуурах донтой, өвчтэй этгээдийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх тухай хууль 2000 онд батлагдсанаас хойш 4 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

Өнгөрсөн хугацаанд дээрх хуулийг хэрэгжүүлэх явцад зарим заалт нь хэрэгжих боломжгүй болсон тул хасах, зарим зохицуулалтыг нарийвчлан тодорхойлох, шинээр зохицуулалт нэмэх, журмаар зохицуулж байгаа зарим асуудлыг хуульчлах шаардлагатай болсон тул хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, хуулийн зорилтыг шинэчлэн томъёоллоо.

Албадан хөдөлмөрийн тухай 29 дүгээр конвенци болон Албадан хөдөлмөрийг устгах тухай 105 дугаар конвенцид Монгол Улс 2005 онд нэгдэн орсон. Албадан хөдөлмөрийн тухай 29 дүгээр конвенцид “Энэхүү конвенцийг соёрхон баталсан Олон улсын Хөдөлмөрийн байгууллагын гишүүн бүр албадан буюу заавал хийлгэх хөдөлмөрийн бүх хэлбэрийг аль болох богино хугацаанд арилгах үүрэг хүлээнэ.” гэж, Албадан хөдөлмөрийг устгах тухай 105 дугаар конвенцид албадан буюу заавал хийлгэх хөдөлмөрийн аливаа хэлбэрийг хориглож, “...хүмүүжлийн арга хэрэгсэл болгох...” зэрэг зорилгоор ашиглахыг таслан зогсоохоор тус тус заасан.

Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль болон Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас гаргадаг сэтгэцийн эмгэг өвчний олон улсын ангиллын системд согтуурах, мансуурах донг сэтгэцийн эмгэгт тооцдог. Иймд согтуурах, мансуурах донтой хүнийг шүүхийн шийдвэрээр албадан эмчлэх нь тухайн хүнд ял шийтгэл оногдуулж байгаа үйлдэл биш, харин түүнийг донтой болсны улмаас өөртөө болон бусдад аюул учруулах эрсдэлтэй байгааг нь харгалзан гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх зорилгоор захиргааны журмаар албадлага хэрэглэж байгаа арга тул дээрх конвенцид нийцүүлэн хуулийн төслөөс албадан хөдөлмөр хийлгэхтэй холбогдсон зохицуулалтыг хассан.

Хуулийн төслийн нэрийг “Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай” гэж өөрчилж, хэрэгжүүлэх чиг үүргийг нь харгалзан “Албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх газар” гэснийг хуулийн төсөлд “Албадан эмчлэх эмнэлэг” гэж нэрлэсэн болно.

Одоогийн мөрдөж байгаа хуульд албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх газар нь Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын харьяанд байдаг бөгөөд түүний албадан эмчлэх мэргэжлийн удирдлагыг эрүүл мэндийн байгууллага хэрэгжүүлэхээр заасан боловч мэргэжлийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх ажил хангалтгүй, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад эмч, мэргэжлийн удирдлага, хүний нөөцөөр хангах, мэргэшүүлэх, давтан сургах чиг үүрэг байдаггүй тул мэргэжлийн удирдлагаар хангах эрүүл мэндийн байгууллагыг Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх төв байгууллага байхаар зааж, уг байгууллагын хэрэгжүүлэх чиг үүргийг хуулийн төсөлд тодорхой тусгалаа.

Эрүүл мэндийн сайд, Улсын ерөнхий прокурорын 2005 оны 188 дугаар хамтарсан тушаалаар баталсан “Согтуурах, мансуурах донтой өвчтэй этгээдийг

албадан эмчлэх журам"-д албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх газар нь сум дундын эмнэлгийн бүтэц, үйл ажиллагааны стандартад зааснаар зохион байгуулагдан ажиллахаар заасан байна. Гэвч өнөөгийн байдлаар албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх газар улсын хэмжээнд ганцхан байдаг бөгөөд бүх аймаг, нийслэлээс ирж байгаа эмчлүүлэгчийн тоо өсөн нэмэгдэж, тус газрын хүчин чадал хүрэлцэхгүй байна. Иймд цаашид энэ чиглэлийн эмчилгээ, үйлчилгээ явуулдаг газрын тоог нэмэх, эсхүл уг үйлчилгээг бусад эрүүл мэндийн байгууллагын үйл ажиллагаатай уялдуулж, бодлогын хэмжээнд шийдвэрлэх хэрэгцээ, шаардлага тулгарч байна.

Эрүүл мэндийн тухай, Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тухай, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулиудын холбогдох заалтыг үндэслэн хуулийн төсөлд албадан эмчлэх эмнэлгийг төрөлжсөн тусгай мэргэшлийн эмнэлэг байхаар тусгалаа.

Судалгаанаас үзэхэд бусад орны хууль тогтоомжид согтуурах, мансуурах донтой хүн энэхүү өвчин эмгэгээсээ болж өөрийн болон ойр дотны хүмүүстээ аюул учруулах эрсдэл бий болсон нөхцөлд албадан эмчилгээнд хамруулах үндэслэл болдог байна. Мөн өөртөө хяналт тавьж чадахгүй, өөрийн ухамсраар донтох өвчнөөс ангижрах эмчилгээнд хамрагдах талаар шийдвэр гаргаж чадахгүй болсон нөхцөлд түүнийг албадан эмчилгээнд хамрагдах ёстой гэж мэргэжлийн байгууллага үздэг байна.

Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 32.4-т "Нийгэмд аюул учруулж болзошгүй зарим өвчтэй хүмүүсийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх асуудлыг хуулиар зохицуулна." гэж, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хуулийн 12.1-д "Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг өөртөө болон нийгэмд аюултай үйлдэл хийхийг завдаж байгаа тохиолдолд урьдчилан сэргийлэх зорилгоор албадан эмчилнэ." гэж тус тус заасныг үндэслэн согтуурч, мансуурсны улмаас өөртөө болон бусдад аюул учруулах эрсдэлтэй байдалд орсон нөхцөлд тухайн хүнийг албадан эмчлүүлэх тухай хүсэлт гаргах журмыг хуулийн төсөлд тусгалаа.

Албадан эмчлэх эмнэлгээс эмчлүүлэгчдийн талаар гаргасан судалгаанаас үзэхэд согтуурах донтой өвчний улмаас эмчлүүлэхээр ирж байгаа хүмүүсийн 50-60 хувь нь ямар нэгэн суурь өвчтэй ирдэг бөгөөд үүнээс болж эмчилгээнд хамрагдах боломжгүй, эсхүл эмчилгээг дундаас нь зогсоох шаардлагатай болдог байна. 2010-2013 оны байдлаар нийт 249 хүн харшлах өвчин эмгэгийн улмаас архины эмчилгээнд бүрэн хамрагдаж чадаагүй байна.

Иймээс албадан эмчилгээнд явуулах тухай эмнэлгийн дүгнэлт гаргахад тухайн хүн албадан эмчилгээ хийлгэхэд хориглох заалтад хамаарах биеийн хүнд эмгэгтэй эсэхийг төрөлжсөн мэргэжлийн эмч нарын үзлэг шинжилгээ хийж тогтоосон байхыг шаардаж, хүнд өвчин эмгэгтэй тохиолдолд тухайн хүнийг албадан эмчилгээнд явуулж болох эсэхийг тогтоох заалтыг хуулийн төсөлд тусгасан болно.

Тухайн хүнд сонголт хийх боломж олгох зорилгоор согтуурах, мансуурах донтой гэсэн эмнэлгийн дүгнэлт гарсны дараа тухайн хүн өөрөө сайн дураараа эмчилгээ хийлгэх хүсэлтээ бичгээр гаргасан нөхцөлд албадан эмчилгээнд явуулахгүй байхаар, хэрэв хуульд заасан хугацаанд сайн дураараа эмчлүүлэхгүй байвал албадан эмчилгээнд явуулах тухай зохицуулалтыг төсөлд нэмсэн.

Албадан эмчлэх эмнэлэгт эмчлүүлэхээр ирж байгаа хүнийг хүлээн авах ажиллагааг одоо мөрдөж байгаа хуульд зааснаас илүү дэлгэрэнгүй тусгалаа.

Судалгаанаас үзэхэд гадаад улсад донтох өвчинтэй тэмцэх нь өндөр өртөг бүхий эмнэлгийн үйлчилгээ шаарддаг хэдий ч уг үйлчилгээ нь нийгэмд хэмжихээргүй эерэг үр дүнтэй байдаг тул тухайн үйл ажиллагаанд хөрөнгө төсөвлөх хэрэгтэй гэж үздэг байна.

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуульд албадан эмчлэх зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр зохицуулж байгааг хуулийн төсөлд хэвээр үлдээв. Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 24.6.6-д сэтгэцийн эмгэгийн эмчилгээний төлбөрийг төр хариуцахаар заасан болно.

Албадан эмчлэх эмнэлгийн зардалд тооцож оруулах шаардлагатай эмчилгээнд хамрагдаж байгаа хүнд илэрсэн бусад өвчин эмгэгийг эмчлэх, эмнэлгийн хувцас, эмчилгээний хоолны болон өвчтөний ирэх, буцах зардлыг холбогдох зүйлд тусгайлан заалаа.

Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуульд архидан согтуурахтай тэмцэх сангийн хөрөнгийг архинд донтох өвчтэй хүнд үзүүлэх үйлчилгээг боловсронгуй болгож, хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд зарцуулахаар заасныг үндэслэн Албадан эмчлэх эмнэлгийн санхүүжилтэд Архидан согтуурахтай тэмцэх сан болон аж ахуйн нэгж, байгууллага, хамт олон, иргэний хандив, хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэр байж болохоор заалаа.

Албадан эмчилгээний өнөөгийн үр дүнг бууруулахгүй байх, албадан эмчилгээнээс зайлсхийх явдлыг гаргуулахгүй байх, эмчлүүлэгчийн нийгмийн байдлыг дээшлүүлэх зорилгоор тодорхой мэргэжилгүй, ажилгүй эмчлүүлэгчдэд зориулан албадан эмчлүүлэх хугацаанд нь нөхөн сэргээх эмчилгээтэй уялдуулан Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн холбогдох заалтад нийцүүлэн ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалтыг явуулж болох тухай зохицуулалтыг хуулийн төсөлд орууллаа.

Төсөлд эмчлүүлэгчийн эрх үүргийг зааж, эмчлүүлэгч өөртөө болон бусдад аюултай үйлдэл хийж болзошгүй байдалд орсон тохиолдолд Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хуульд заасан журмын дагуу тусгаарлах болон номхотгох аргыг хэрэглэж болохоор заалт нэмлээ.

Нийгмийн халамжийн тухай хуульд олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний төрөлд сургалт зохион байгуулах, нийгэмшүүлэх, бичиг баримтжуулах, түр байрлуулан асрамжлах зэрэг үйлчилгээ байхаар, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд согтуурах, мансуурах донтох өвчтэй иргэн хамаарахаар заасныг үндэслэн нийгмийн халамж, үйлчилгээний асуудал хариуцсан байгууллага нь иргэний улсын бүртгэлд бүртгүүлэх, ажилд зуучлах, нийгмийн халамжид хамруулах зохицуулалт мөн орууллаа.

Хуулийн төсөл нь 4 бүлэг, 23 зүйлтэй бөгөөд Дөрөвдүгээр бүлэгт албадан эмчлүүлсний дараа авах арга хэмжээний талаар тусгалаа.

Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай хуулийн төслийн олон нийтийн хэлэлцүүлгийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 24-ний өдөр Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнд зохион байгуулсан бөгөөд хэлэлцүүлэгт

Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Эрүүл мэндийн яам, Хөдөлмөр нийгэм хамгааллын яам, Улсын ерөнхий прокурорын газар, Хуульчдын холбоо, Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо, Цагдаагийн ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Хууль сахиулах их сургууль, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг албадан эмчлэх газар, дүүргүүдийн Цагдаагийн хэлтэс, шүүх, Эрүүл мэндийн төв зэрэг байгууллагуудын 70 гаруй төлөөлөл оролцсон.

Түүнчлэн дээрх хуулийн төслийг олон нийтээс санал авахаар Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны цахим хуудсанд байршуулсан болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР